

ANDRAGOŠKO DRUŠTVO SLOVENIJE

Andragoško društvo Slovenije - ADS
Slovenian Adult Education Association - SAEA

Šmartinska 134a
1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon: + 386 1 58 42 566

Fax: + 386 1 58 42 550

www.andragosko-drustvo.si

Ljubljana, 4. 5. 2010

Zapisnik 3. (dopisne) seje Izvršilnega odbora ADS

Za razpravo je bilo predlagano:

1. pregled in sprejetje zapisnika 2. seje IO ADS
2. delo komisij in sekcij
3. priprava na Letno skupščino ADS
  - a/ predlog za povišanje članarine;
  - b/ predlog za višino članarine za kolektivne člane;
  - c/ predlog kandidatov za častne člane;
4. aktualna vprašanja
5. drugo

K 1. točki

Sklep 1:

Zapisnik 2. seje se sprejme.

K 2. točki

Ugotovitve:

Sekcija za osebe s posebnimi potrebami

- je predložila letni program za l. 2010; (Priloga 1)
- predsednica Sekcije je pripravila informacije o problematiki odraslih oseb s posebnimi potrebami, s katerimi bomo seznanili člane Strokovnega sveta za izobraževanje odraslih in pripravljavce Bele knjige o vzgoji in izobraževanju. (Priloga 2)
- **Komisija za informacijsko in publicistično dejavnost**
- je intenzivno pristopila k izpeljavi načrta za predelavo virtualnega okolja ADS: poteka dogovarjanje z izvajalci, ki bi nalogo izpeljali;
- **Komisija za družabne dejavnosti**
- Je pripravila okvirni program za obdobje 2010-2012 (Priloga 4)
- **Sekcija za kakovost v izobraževanju odraslih**
- je izdelala utemeljitev za ustanovitev Sekcije in program za leto 2010. (Priloga 5)

K 3. točki

Letna skupščina ADS bo v Mariboru, 19. maja 2010.

Priljubljeni so: poročilo o delu v l. 2009, finančno poročilo za leto 2009, poročilo nadzornega odbora, program za l. 2010 (Priloga 6):

3.a/ Skupščini ADS predlagamo, da se s 1.1.2010 članarina za individualne člane ADS zviša (po 17. sklepu 2. seje IO ADS) na:

- 20 EUR za zaposlene,
- 10 EUR za upokojene

3.b/ Skupščini ADS predlagamo, da sprejme sklep o višini članarine za kolektivne člane:

- za podjetja in druge profesionalne organizacije (ustanove, zavode, asociacije): 100 EUR;
- za prostovoljske organizacije in skupine: 50 EUR.

3.c/ Naziv častnega članice/člana ADS se podeli : (Priloga7):

- dr. Jurij Jug (predlog in utemeljitev Zoran Jelenc);
- Milena Kulovec (predlog in utemeljitev Olga Drofenik);
- mag. Jožko Čuk ((predlog in utemeljitev Zoran Jelenc);
- Ana-Marija Pušnik ((predlog Zoran Jelenc, utemeljitev Olga Drofenik).

Stališče je pridobljeno z rangiranjem; rangirali so člani IO in članov drugih organov ADS

Rezultati:

Ime	Rang – člani IO ADS							Povprečje.
	Jelenc	Brecelj	Drofen	Lužnik	Markež	Pavlič	Žalec	
Jurij Jug	4	1	1	4	1	-	-	1.6
Milena Kulovec	3	2	2	1	3	-	-	2.2
Jožko Čuk	1	3	3	3	2	-	-	2.4
Ana-Marija Pušnik	2	4	4	2	4	-	-	3.2

Ime	Rang – člani drugih organov ADS					Povprečje
	Vodop	Ključar	Močiln	Črnigoj	Zorko	
Jurij Jug	2	3	3	2	1	2.2
Milena Kulovec	3	4	1	3	2	2.4
Jožko Čuk	4	2	4	4	4	3.0
Ana-Marija Pušnik	1	1	2	1	3	2.4

Ime	Rang – skupaj									Povprečje
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Jurij Jug	4	1	1	4	2	3	3	2	1	2.0
Milena Kulovec	3	2	2	1	3	4	1	3	2	2.4
Jožko Čuk	1	3	3	3	4	2	4	4	4	3.0
Ana-Marija Pušnik	2	4	4	2	1	1	2	1	3	2.4

Rezultat glasovanja: 1. dr. Jurij Jug, 2-3. Milena Kulovec in Ana-Marija Pušnik, 4. mag. Jožko Čuk.

Sklep 2: V razpravo se ponudi dve možnosti:

- a/ podelijo se tri listine (Jug, Kulovec, Pušnik); ali
- b/ podelijo se štiri listine (Jug, Kulovec, Pušnik, Čuk).

Sprejme se tista odločitev, ki jo podpre večina članov IO ADS.

K 4. točki:

a/ Predlagamo, da ADS – Komisija za sistemska vprašanja – organizira razpravo o zakonski ureditvi področja izobraževanja odraslih, na katero se povabi najbolj kompetentne strokovnjake (teoretike in praktike) s področja izobraževanja odraslih v Sloveniji. Z našo razpravo bomo pripomogli tudi k oblikovanju stališč za Belo knjigo, ki jih sicer pripravlja Posebna strokovna skupina (imenovana s strani Nacionalne strokovne skupine, vodi jo dr. Angelca Ivančič). Naše obravnave ne štejem za konkurenco PSS, saj bomo mi temu vprašanju namenili posebno pozornosti in - tako vsaj mislim - vključili poleg članov PSS še druge kompetentne strokovnjake.

Sklep 3:

IO ADS naj v letu 2010 (datum razprave se določi kasneje) organizira poglobljeno strokovno razpravo o zakonski ureditvi izobraževanja odraslih.

b/ Komisija ADS za strokovne razprave in pogovore je soorganizator *posvetov o Izobraževanju odraslih v Beli knjigi in vzgoji in izobraževanju*, ki jih bo izpeljala po dogovoru z Nacionalno strokovno skupino in Posebno strokovno skupino za izobraževanje odraslih v maju v štirih krajih po Sloveniji (Tolmin, Črnomelj, Maribor, Zagorje ob Savi). Posveti pomenijo dobro promocijo za ADS.

K 5. točki:

Sklep 4:

Dodatnih pobude in/ali predlogov ni bilo.

Zapisal: Zoran Jelenc,
predsednik IO ADS

V nadaljevanju priloge k zapisniku: 1, 2, 4, 5, 6, 7 (priloga 3 je bila poslana v posebnem e-poštnem sporočilu

Sledijo priloge >>>

PROGRAM SEKCIJE ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI ZA LETO 2010

V letu 2010 načrtujemo nekoliko povečati dinamiko dejavnosti, ki so potrebne za implementacijo pobud. Osrednja pozornost bo še naprej namenjena promociji, informiranju in ozaveščanju različnih javnosti in interesnih skupin o potrebah po izobraževanju in učenju tudi v odrasli dobi, se pravi v nadaljevalnem in nadaljnjem učenju in izobraževanju. Tako »lobiranju« na ravni oblikovanja politike, kot tudi na povsem aplikativni, praktični ravni bodo namenjene različne dejavnosti, ki naj bi kontinuirano potekale skozi vse leto in se nadaljevala v srednjeročno obdobje.

Načrtovane naloge:

- povabilo izvajalcem programov za osebe po nezgodni poškodbi možganov v Sekcijo, če bodo še naprej izražali tovrstne želje
- organizacija delavnice s predstavitvijo učnih in izobraževalnih potreb ciljne skupine za izvajalce izobraževanja odraslih (LU, zasebne izobraževalne ustanove, društva, Univerza za tretje življenjsko obdobje, Centri za vseživljenjsko učenje, Borza znanja, svetovalna središča.....) in starše
- promocija s periodičnimi pismi (maj, september, december)
- priprava informativne zbirke
- posredovanje informacij in zahtev na MŠŠ in MDDSZ
- organizacija konference o terminologiji na področju specialne in (re)habilitacijske andragogike
- spodbujanje povezovanja specialne in rehabilitacijske pedagogike in andragogike
- oblikovanje pobude za ustrezen študijski program na Pedagoški in Filozofski fakulteti Univerz v Ljubljani in Mariboru
- spremljanje aktualnih dogodkov ter odzivanje nanje
- sodelovanje s Sekcijo za pravičnost ter Komisijo za sistemska vprašanja in Komisijo za strokovne razprave in pogovore;
- seznaniti člane Strokovnega sveta za izobraževanje odraslih s problematiko izobraževanja odraslih oseb s posebnimi potrebami.

Pripravila: mag. Alenka Golob, predsednica Sekcije

2.1 SPOROČILO ZA SNOVALCE BELE KNJIGE

Spoštovani.

V Sloveniji prav sedaj poteka prenova Bele knjige o vzgoji in izobraževanju, mi pa vam pišemo, ker želimo opozoriti na nekakšen prazen prostor v prejšnji verziji Bele knjige. Opozorili bi namreč radi na učne in izobraževalne potrebe odraslih z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju. V preteklosti je neupoštevanje načela vseživljenjskosti učenja in s tem povezanega premajhnega povezovanja področnih skupin botrovalo temu, da je ta ciljna skupina izpadla iz načrtovanja tako pri področni skupini za otroke s posebnimi potrebami kot pri področni skupini za izobraževanje odraslih. Vedeti je potrebno, da se ta ciljna skupina zelo razlikuje od drugih odraslih s posebnimi potrebami, saj zaradi svojega predvsem intelektualnega drugačnega razvoja potrebuje drugačen pristop k učenju in izobraževanju. Do sedaj je veljalo, da so »neučljivi«, kar pa se v praksi ni izkazalo kot resnično. Nekateri so tudi nagrajenci Andragoškega Centra Slovenije za izjemne dosežke pri bogatitvi lastnega znanja, svoje interese pa so še posebej opredelili tudi na državni konferenci o pravici do učenja in izobraževanja tudi v odrasli dobi, lani v Novem mestu, v organizaciji Društva specialnih in rehabilitacijskih pedagogov in Sekcije za posebne potrebe pri Andragoškem društvu Slovenije. Vsak človek, ne glede na ovire, primanjkljaje ali motnje se lahko česa uči in nauči. In uči se lahko vse življenje, torej tudi v odrasli dobi. Le imeti mora dovolj možnosti, priložnosti in podpore – družbene in državne. Pravzaprav ravno za to ciljno skupino še bolj velja, da se ne more nečesa naučiti enkrat za vselej, pač pa potrebuje učenje in izobraževanje vse življenje, saj se svet nenehno in z vedno večjo naglico spreminja, na vseh nivojih - globalno, regionalno in lokalno in je zato zahteva po nenehnem učenju in izobraževanju, torej prilagajanju na spremembe, prisotna vse življenje.

Menimo, da bi moral prevladati tak pogled na učenje in izobraževanje, ki je zajet v vseh štirih stebrih »Delorsovega« poročila o učenju za 21. stoletje. Potem bi bilo izničeno tudi različno vrednotenje učenja, ki le-to deli na več in manj vredno. »Več vredno« je seveda začetno, formalno, kasneje pa tisto ki opremlja za večjo fleksibilnost in konkurenco na trgu dela. Kot manj vredno pa je vrednoteno vse ostalo, čeprav je prav »vse ostalo« zelo bogato, zajema vse učne položaje, vse razsežnosti in je po našem mnenju edino, ki je dovolj prožno, da lahko zadovolji potrebe po učenju in izobraževanju slehernega posameznika, ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost, telesno in duševno konstitucijo ter življenjsko obdobje v katerem se nahaja. In ki edino zmore vplivati na povečevanje kakovosti življenja, po katerem želja je univerzalno človeška, čeprav ima zelo različno vsebino, pač glede na posameznikov življenjski stil.

Tudi ljudje z motnjami v duševnem razvoju si zaslužijo priložnost za konstruktivno aktivnost, ki jo vsak človek lahko doseže le, če dela stvari, ki jih zmore. Konstruktivno aktiven si lahko samo v okolju, ki te primerno stimulira ob vsebinah, ki jih dojemaš, in ob komunikacijskih kanalih, ki ti omogočajo komunikacije; za emocionalno zadovoljenost: vsak človek naj bi pri svojem delu doživljal čim več emocionalnega ugodja. Brez večinskega emocionalnega zadovoljstva so vsa prizadevanja nesmiselna; ter za osebno potrjenost: vsak človek ima prvinsko potrebo, da se potrdi, ne glede na ovire, primanjkljaje ali motnje.

Morda izhajajo stališča o nepotrebnosti nadaljnjega in nadaljevalnega učenja in izobraževanja tudi za ljudi z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju iz stereotipov in predsodkov. Le ti pa, vemo, izhajajo iz nepoznavanja in premajhne informiranosti. Zato jih je potrebno pričeti presegati in morda je ravno učenje in izobraževanje tisto orodje, s katerim to lahko storimo.

Tako tudi ne bo več večne dileme ali so odrasli z ZTTMDR res odrasli in ne »večni otroci« (ta dilema temelji zgolj na enem izmed številnih vidikov človeka, intelektu, zanemarja pa vse ostale), saj bo splošno sprejeta definicija andragoška definicija, ki določa odraslega v izobraževanju, in ki ne govori o značilnostih osebe same, temveč o položaju osebe v izobraževalnem ali učnem procesu ali kot pravi Jelenc Kraševčeva, »po tej opredelitvi ni pomembno, ali je posameznik sposoben samostojnega

mišljenja in odločanja, kako sprejema samega sebe, kako in na kakšni stopnji poteka njegova komunikacija z drugimi ipd., temveč ga kot odraslega opredeljujemo na podlagi družbenih vlog, ki jih ima in ki so posledica prenehanja začetnega izobraževanja (izstop iz nenehnega izobraževanja, ki se začne z vstopom v šolo). To je za ene po končani srednji šoli ali gimnaziji, za druge po končani fakulteti, za tretje pa že po končani osnovni šoli ali celo prej.

Opozorili bi radi tudi na kakovostni preskok, zelo pomemben ravno za ciljno skupino odraslih z ZTTMDR, ki je zajet v premisleku Zdenka Kodelje o enakih možnostih. Trdi namreč, da se je »enaki dostopnosti pridružila enakost izhodišč. To pa je pripeljalo do tega, da izraz »enake možnosti« vključuje in skriva v sebi dve heterogeni koncepciji. Enak dostop vseh do vsega na podlagi zaslug je eno, povsem nekaj drugega pa je zagotavljanje enakih izhodiščnih pogojev, ki nudijo vsem enake začetne možnosti. Enak dostop zadeva *formo* (pravice, proceduro, modalitete) dostopa, enaka izhodišča pa materialne pogoje in okoliščine; enak dostop prepoveduje diskriminacijo, enaka izhodišča jo predpostavljajo itd. Če hočemo namreč postaviti posameznike, ki so po naravi različni, v enak izhodiščni položaj, potem je nujno potrebno ali privilegirati deprivilegirane ali deprivilegirati privilegirane. To pa pomeni umetno ustvariti razlike oziroma diskriminacijo, ki pred tem ni obstajala. Na ta način postane neenakost sredstvo enakosti zato, ker popravlja predhodno neenakost: nova enakost je torej rezultat izenačenja dveh neenakosti. V tej Kodeljevi tezi najdemo argument in načine, s katerimi je možno upravičiti zadovoljevanje specifičnih učno izobraževalnih potreb ciljne skupine odraslih z ZTTMDR in pravic ki jim gredo. To je pomembno zlasti še zaradi tega, ker je neenakost možnosti dokazljivo dejstvo, katerega reševanje je vedno znova potiskano v sfero socialnega, ne pa, kot bi bilo logično, pretežno v sfero šolskega. Dokazljivo dejstvo je namreč, da se vseskozi dogaja prikrito socialno izključevanje tistih, ki se zaradi različnih razlogov niso mogli vključevati v podaljšano izobraževanje. Zato je edino sprejemljiv prihodnji razvoj ki mora voditi k odprtim lokalnim, regionalnim, nacionalnim in globalnim učnim mrežam/povezovanjem, da jih lahko zainteresirani za učenje avtonomno uporabljajo za raziskovanje strukturne razpršenosti modernega sveta v odprtem učnem okolju. S podporo države in družbe seveda. Naše stališče je torej, da je potrebno urejati področje učenja in izobraževanja odraslih z ZTTMDR še posebno skrbno, izhajati ne iz enakih možnosti, pač pa iz enakih izhodišč in se pri tem zavedati, da je nujno upoštevati vse štiri »Delorsove« stebre, torej učiti se da bi vedeli, učiti se, da bi znali delati, učiti se, da bi znali živeti v skupnosti in učiti se biti, kajti le celosten pristop lahko omogoči in zagotovi ustrezno kakovost življenja, za uresničevanje katerega je delno odgovoren tudi vsak posameznik sam, del odgovornosti pa mora prevzeti tudi država, saj se je Slovenija k temu zavezala že v temeljnem pravnem dokumentu – Ustavi.

Prosimo vas, da pri prenovi na področju izobraževanja odraslih še posebej upoštevate posebne učno izobraževalne potrebe ciljne skupine odraslih z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju.

2.2 SPOROČILO ZA STROKOVNI SVET ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Spoštovani.

Aktualno stanje na področju učenja in izobraževanja ter vzgoje odraslih se v Sloveniji zopet presoja in postavlja na novejša izhodišča, hkrati pa se zaznava premalo oziroma skoraj nič pozornosti, ki bi bila namenjena prav učenju, izobraževanju ter vzgoji ciljne skupine odraslih ljudi z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju (v nadaljevanju ZTTMDR), ki je ena najbolj ranljivih in zapostavljenih ciljnih skupin. Zato menimo, da je prav, da vas seznanimo z nekaterimi našimi stališči in predlogi urejanja in razvoja tega področja, saj imate glede na to, da ste kot vrhunski strokovnjaki na področju izobraževanja odraslih, in kot taki člani Strokovnega sveta, možnost neposrednega vplivanja in kreiranja sprememb.

Načelo vseživljenjskosti učenja je za ciljno skupino ljudi z ZTTMDR izjemnega pomena, saj se mora tudi le-ta nenehno soočati s spremembami v življenju in se nanje ustrezno odzvati. Kot vemo, je z načelom vseživljenjskosti učenja tesno povezano tudi načelo normalizacije ki pomeni približevanje modela izobraževanja ljudi z ZTTMDR splošnemu modelu izobraževanja, hkrati pa upošteva specifičnosti populacije s posebnimi potrebami, ki so znane iz literature in prakse. Ta ciljna skupina se namreč razlikuje od ostalih skupin s posebnimi potrebami, saj ostale potrebujejo le prilagoditev programov ali prilagoditev izvajanja programov, ter ponekod dodatno strokovno pomoč, medtem ko ljudje z ZTTMDR zaradi posebnosti predvsem na kognitivnem področju potrebujejo povsem specifičen pristop. Medtem ko sta vzgoja in izobraževanje otrok in mladostnikov do osemnajstega leta relativno dobro urejena, pa je slika popolnoma drugačna ko gre za odrasle. Odraslim ni dostopno uresničevanje prvega cilja vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, ki je definiran kot »zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo.

Morda gre pripisovati nerazvitost in neurejenost področja »specialne andragogike« (pojem še ni uveljavljen kot stroka, niti še ni konsenza o samem poimenovanju, kar tudi govori samo zase) premalo razširjeni poučenosti o učnih in izobraževalnih potrebah te ciljne skupine, morda pa je težava v osnovnem pojmu »učenje« oziroma njegovi definiciji, saj je zlahka razumljivo, da je izjemno težko spremeniti stereotip o ljudeh, ki so še do nedavnega veljali za »neučljive«, pravzaprav se v nekaterih domačih učbenikih še vedno pojmujejo kot taki, ker se upošteva le tisto učenje oziroma izobraževanje, ki se izvaja v procesu formalnega začetnega šolanja.

Kaj torej pomeni pojem »učenje« v kontekstu učečih se z ZTTMDR?

Ponovno zastavljanje tega vprašanja je še kako potrebno, saj se v javnosti zopet pojavlja dvom o tem, kaj učenje je in kaj ni, oziroma katero učenje je »tisto pravo« in katero je »kar neki, neko risanje sončkov« kot se je javno izrazila državna sekretarka na Ministrstvu za šolstvo na okrogli mizi, obkrožena s strokovnjaki, katerih osnovna naloga je učenje, izobraževanje, spodbujanje in vzgoja ljudi s posebnimi potrebami. Seveda se tovrstni »dvomi« pojavljajo zlasti v situacijah, ko različni viri postanejo omejeni, še zlasti se to nanaša na finančne vire, in ko se na novo vrednotijo vrednote neke družbe ter se drugače formulirata tako etika kot morala.

Dvoma pa seveda ne more biti, če pregledamo nekatere definicije učenja, ki so jih opredelili naši ugledni strokovnjaki. Zelo blizu našemu pojmovanju učenja je pojmovanje Barice Marentič Požarnik, ki postavlja psihološko definicijo učenja, ki jo je sprejel tudi Unesco in ki pravi, da je »učenje vsaka sprememba v vedenju, informacijah, znanju, razumevanju, stališčih, spretnostih in zmožnostih, ki je trajna in ki je ne moremo pripisati rasti organizma ali razvoju dedno zasnovanih vedenjskih vzorcev.« Polna življenja in dinamična je Jelenčeva ubeseditev učenja - poteka povsod, zajema vse položaje, okoliščine in priložnosti. Je sestavina vsakdanjega življenja, je prožno in traja vse življenje. Zagotavljanje snovnih izvedbenih virov pa zahteva tudi opis učenja Jelenc Kraševčeve, ki pravi da »učenje lahko široko opredelimo kot vsako dejavnost, namerno, nenamerno ali naključnostno, s katero posameznik z učenjem spreminja samega sebe. Pri tem vplivajo nanj kulturno okolje, dejavnosti, ki jih spremlja ali se jih udeležuje, ali pa njegova načrtna dejavnost, da vire učenja iz okolja tako ali drugače strukturira in jih prilagodi svojim potrebam. Predpogoj so torej zagotovljeni ustrezni viri. Zelo družbeno angažiran vidik pa nakaže Ana Kranjc, ki opozarja na nevarnost uporabe termina vseživljenjsko učenje tudi za izobraževanje. Meni namreč, da utegne tako pojmovanje razbremenjevati javno odgovornost ali soodgovornost družbe za zadovoljevanje potreb po znanju. Če se učenje pojmuje zgolj kot nek naraven proces in se preveč zabriše meja med učenjem in izobraževanjem, država pa ne poskrbi za dovolj organiziranih možnosti, se odgovornost za učenje in izobraževanje prenese zgolj na posameznika, ki je za svoj razvoj v celoti odgovoren sam, kar pa seveda ne zdrži v realnem vsakdanjiku ljudi z ZTTMDR, kjer je pomanjkanje ponudbe in podpore države dejstvo. Ali kot pravi Peter Jarvis, eden vodilnih evropskih andragogov, učenje ni le psihološki proces, ki je izoliran od človekovega okolja, pač pa je z njim povezan in nanj vpliva.

Definicija vseživljenjskega učenja, kot jo je postavila evropska komisija opredeljuje vseživljenjsko učenje kot »vse učne aktivnosti ki se jih lotimo v življenju da bi si pridobili znanje, spretnosti in kompetence, za osebno, državljansko, socialno in /ali zaposlitveno- orientirano prihodnost«. Učne priložnosti naj bi bile dostopne vsakomur. To v praksi pomeni, da ima vsak državljan svoj vzorec poti, prilagojen njegovim potrebam in interesom na vseh stopnjah življenja. Vse to pomeni, da mora postati formalni sistem učenja in izobraževanja veliko bolj fleksibilen in odprt, da bodo lahko priložnosti resnično krojene glede na potrebe učencev oziroma potencialnih učencev.

Pri vladajočih strukturah še vedno prevladuje miselnost, da je vseživljenjsko učenje odraslih z ZTTMDR nadstandard, ki naj bo dostopen nekoč v prihodnosti. Zato je pomembno, na kakšen način se pristopa k vseživljenjskemu učenju te ciljne skupine. Pozornost naj bo usmerjena na posameznika, kar vključuje možnost izbire (izražanje učnih in izobraževalnih želja in potreb, nudenje možnosti ter prepoznavanje), fleksibilnost in izkoristek celotnega potenciala, ki ga posameznik ima, pri tem pa ne gre zanemariti specifičnih individualnih značilnosti. Torej močno v udeleženca usmerjeno učenje in izobraževanje, kar je v bogatejših evropskih državah že splošno sprejeto in podprto. Pri tem je potrebno predvsem sprejeti dejstvo, da ima vsak človek, četudi ima primanjkljaje, ovire ali motnje, določene potencialne ki jih mora razviti do optimuma, da je pravica do življenja neodtujljivo povezana s pravico do učenja ter da udeležence učenja in izobraževanja tudi prepoznamo kot tiste, ki imajo potencialne za napredovanje, doseganje rezultatov in širjenje obzorja, da odnos med učiteljem in učencem reflektira močno zavezo prepoznavanja udeležencev kot ljudi s potencialom, kot ljudi, ki so vredni spoštovanja. Še zlasti pa ne smemo pozabiti na potrebe in interese udeležencev s težkimi in dodatnimi motnjami. Zagotoviti je potrebno stimulativno učno okolje, kjer so udeleženci skladno s svojimi sposobnostmi lahko uspešni. Zelo pomembno je tudi učenje samozagovornišva, ki je sestavni del učenja dejavnega državljanstva ter učenje življenja v skupnosti.

Odraslim z motnjami v duševnem razvoju je potrebno izobraževanje, prav tako pa potrebujejo priložnosti za učenje. Rezultati takih priložnosti se kažejo pri uspešnih posameznikih, med katerimi so nekateri prepoznani tudi širše ali celo nagrajeni s priznanjem Andragoškega centra Slovenije. Zanemariti tudi ne gre ekonomskega vidika, saj je popolnoma neekonomično, če se v določenem življenjskem obdobju vlaga v izobraževanje, v naslednjem pa se ukine popolnoma vse tovrstne pravice. Je tudi nehumano, saj se razvijejo določene potrebe, katerih uresničevanje pa se z določeno administrativno postavljeno starostno mejo popolnoma onemogoči. Zato je pomembno zavestiti dejstvo, da se je spreminjanje pojmovanja učenja odraslih z ZTTMDR pričelo tedaj, ko je skrb za osebe z motnjami začela prehajati od medicinskega modela, kjer je oseba z motnjami v duševnem razvoju obravnavana skozi svojo nezmožnost in nekompetenco, k socialnemu modelu, v katerem zavzema enakovredno in enakopravno vlogo pri odločanju o sebi in svojih potrebah. Poglavitna posebnost, ki zahteva premik v globoko zasidranih stališčih je naslednja: razvoj osebnih potencialov je pri tej populaciji močno upočasnjen, zato pa je potrebno več časa, da bi lahko razvili vsaj tiste, ki jih imajo. Iz prakse lahko navedemo številne primere, ko se je to zgodilo, zato izenačevanje pravic z ostalo populacijo pomeni tudi daljše obdobje šolanja.

Opozorili bi radi tudi na kakovostni preskok, zelo pomemben ravno za ciljno skupino odraslih z ZTTMDR, ki je zajet v premisleku Zdenka Kodelje o enakih možnostih. Trdi namreč, da se je »enaki dostopnosti pridružila enakost izhodišč«. To pa je pripeljalo do tega, da izraz »enake možnosti« vključuje in skriva v sebi dve heterogeni koncepciji. Enak dostop vseh do vsega na podlagi zaslug je eno, povsem nekaj drugega pa je zagotavljanje enakih izhodiščnih pogojev, ki nudijo vsem enake začetne možnosti. Enak dostop zadeva *formo* (pravice, proceduro, modalitete) dostopa, enaka izhodišča pa materialne pogoje in okoliščine; enak dostop prepoveduje diskriminacijo, enaka izhodišča jo predpostavljajo itd. Če hočemo namreč postaviti posameznike, ki so po naravi različni, v enak izhodiščni položaj, potem je nujno potrebno ali privilegirati deprivilegirane ali deprivilegirati privilegirane. To pa pomeni umetno ustvariti razlike oziroma diskriminacijo, ki pred tem ni obstajala. Na ta način postane neenakost sredstvo

enakosti zato, ker popravlja predhodno neenakost: nova enakost je torej rezultat izenačenja dveh neenakosti. V tej Kodeljevi tezi najdemo argument in načine, s katerimi je možno upravičiti zadovoljevanje specifičnih učno izobraževalnih potreb ciljne skupine odraslih z ZTTMDR in pravic ki jim gredo. To je pomembno zlasti še zaradi tega, ker je neenakost možnosti dokazljivo dejstvo, katerega reševanje je vedno znova potiskano v sfero socialnega, ne pa, kot bi bilo logično, pretežno v sfero šolskega. Dokazljivo dejstvo je namreč, da se vseskozi dogaja prikrito socialno izključevanje tistih, ki se zaradi socialnih, psiholoških kulturnih ali ekonomskih razlogov niso mogli vključevati v podaljšano izobraževanje. Zato je edino sprejemljiv prihodnji razvoj ki mora voditi k odprtim lokalnim, regionalnim, nacionalnim in globalnim učnim mrežam/povezovanjem, da jih lahko zainteresirani za učenje avtonomno uporabljajo za raziskovanje strukturne razpršenosti modernega sveta v odprtem učnem okolju. S podporo države in družbe seveda.

Na področju skrbi za odrasle z ZTTMDR je potrebno postaviti kot pravi Marjan Lačen konstruktivno aktivnost, ki jo vsak človek lahko doseže le, če dela stvari, ki jih zmore. Konstruktivno aktiven si lahko samo v okolju, ki te primerno stimulira ob vsebinah, ki jih dojemaš, in ob komunikacijskih kanalih, ki ti omogočajo komunikacije; emocionalno zadovoljenost: vsak človek naj bi pri svojem delu doživel čim več emocionalnega ugodja. Brez večinskega emocionalnega zadovoljstva so vsa prizadevanja nesmiselna; osebno potrjenost: vsak človek ima prvinsko potrebo, da se potrdi, ne glede na ovire, primanjkljaje ali motnje.

Tako tudi ne bo več večne dileme ali so odrasli z ZTTMDR res odrasli in ne »večni otroci«(ta dilema temelji zgolj na enem izmed številnih vidikov človeka, intelektu) , saj bo splošno sprejeta definicija andragoška definicija, ki določa odraslega v izobraževanju, in ki ne govori o značilnostih osebe same, temveč o položaju osebe v izobraževalnem ali učnem procesu ali kot pravi Jelenc Kraševčeva, »po tej opredelitvi ni pomembno, ali je posameznik sposoben samostojnega mišljenja in odločanja, kako sprejema samega sebe, kako in na kakšni stopnji poteka njegova komunikacija z drugimi ipd., temveč ga kot odraslega opredeljujemo na podlagi družbenih vlog, ki jih ima in ki so posledica prenehanja začetnega izobraževanja (izstop iz nenehnega izobraževanja, ki se začne z vstopom v šolo). To je za ene po končani srednji šoli ali gimnaziji, za druge po končani fakulteti, za tretje pa že po končani osnovni šoli ali celo prej.

Naše stališče je torej, da je potrebno urejati področje učenja in izobraževanja odraslih z ZTTMDR še posebno skrbno, izhajati ne iz enakih možnosti, pač pa iz enakih izhodišč in se pri tem zavedati, da je nujno upoštevati vse štiri »Delorsove« stebre, torej učiti se da bi vedeli, učiti se, da bi znali delati, učiti se, da bi znali živeti v skupnosti in učiti se biti, kajti le celosten pristop lahko omogoči in zagotovi ustrezno kakovost življenja, za uresničevanje katere pa se je Slovenija, poleg številnih drugih, zavezala že v temeljnem pravnem dokumentu – Ustavi.

(Avtorica bo poskušala oba prispevka skrajšati in oblikovati predloge za ukrepanje)

PROGRAM KOMISIJE ZA DRUŽABNE DEJAVNOSTI (KDD) ZA OBDOBJE 2010-2012

Aktivnosti v letu 2010

V letu 2010, v mesecu oktobru, načrtujemo strokovno ekskurzijo k Slovencem, ki živijo izven meja matične države. Spoznali bomo okolje, v katerem živijo ter zgodovinski, politični in nacionalni okvir države v kateri živijo.

Cilj obiska je spoznavanje njihovega pogleda na izobraževanje, njihove možnosti na tem področju in oblike sodelovanja ter povezovanja.

Aktivnosti v letu 2011

V letu 2011, v pomladnih mesecih, bomo organizirali strokovno ekskurzijo na Gradiščansko, v Avstrijo. V tistem okolju že dolga leta deluje Romska Ljudska univerza.

Cilj obiska je seznanitev z delom v tej ustanovi, spoznavanje programov, izmenjava izkušenj in strokovno povezovanje.

Aktivnosti v letu 2012

Za leto 2012 je v načrtu strokovna ekskurzija v enega od Evropskih izobraževalnih centrov EBZ, ki delujejo že od leta 1946 dalje.

Cilji obiska so: vloga in vpliv takšne izobraževalne ustanove na okolje, v katerem deluje; dolgoročni učinki njihovega delovanja; kontakti z lokalno skupnostjo; specifičnost njihovih izobraževalnih programov.

Za organizacijo ter programski in strokovni del so zadolženi člani KDD v sodelovanju s predsednikom ADS.

Sestava KDD: Melita Cimerman, predsednica, dr. Peter Vencelj, Mirjam Perovič, Darijan Novak.

Maribor, april 2010

UTEMELJITEV ZA USTANOVITEV SEKCIJE ADS ZA KAKOVOST IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH IN OKVIRNI PROGRAM DELA V LETU 2010

UTEMELJITEV ZA USTANOVITEV SEKCIJE

Ustanovitev sekcije za kakovost izobraževanja odraslih in aktivnosti, ki bi jih uresničevali, bi lahko ohranile kontinuiteto dela na področju spremljanja in razvijanja kakovosti izobraževanja odraslih.

Izobraževalne organizacije po Sloveniji / Srednje šole, Ljudske univerze, Zasebne izobraževalne organizacije / so se od leta 2002 vključevale v projekte ACS za spremljanje in razvijanje kakovosti izobraževanja odraslih - POKI, Svetovalci za kakovost.

Projekti so bili strokovno vodeni, omogočali so sistematični pristop k načrtovanju aktivnosti, trajali so le določeno časovno obdobje.

Po zaključenem projektu smo izobraževalne organizacije izpeljevale različne aktivnosti s ciljem razvijanja kakovosti svojega dela. Bilo je veliko lažje in večkrat bolj učinkovito, ko smo delali skupaj v projektu, saj smo dobili strokovni nasvet, pomoč ter podporo, če smo se znašli pred problemom ali določeno dilemo.

Ker je bila izražena s strani izobraževalnih organizacij potreba po kontinuiteti dela na področju sistematičnega spremljanja in razvijanja kakovosti in ker obstajajo zakonske podlage ter s tem obveza izobraževalnih organizacij, da skrbijo za kakovost, menimo da bi bila ustanovitev sekcije za kakovost pri ADS smiselna.

Zakonske podlage:

- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju / Ur. List 79/2006 postavlja nov okvir za delovanje in razvoj sistema poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji.
- Pomen ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na vseh ravneh – še posebno na ravni izvajalcev izobraževanja.
- Zakon zahteva od izvajalcev ustanovitev komisije za kakovost in javno objavo letnega poročila komisije na spletni strani.

Izvajalci programov poklicnega in strokovnega izobraževanja se soočajo z vedno večjimi zahtevami po odzivu na hitre spremembe v družbi in gospodarstvu. Odzivati se morajo na potrebe različnih uporabnikov in izmenjujejo izkušnje v partnerskih mrežah. Želijo biti prepoznavni in konkurenčni tako na lokalni kot državni ravni.

Aktivno partnerstvo s socialnimi partnerji v lokalnem okolju, z drugimi izvajalci v regiji in znotraj širšega strokovnega področja, z državnimi in razvojnimi inštitucijami,... terja od izvajalcev odgovorno in transparentno ravnanje. Eden od odgovorov na vse to je gotovo spremljanje in razvoj kakovosti izobraževalnega dela.

Izvajalci zagotavljajo kakovost po načelih celovitega sistema vodenja kakovosti, ki upošteva tudi skupni evropski okvir zagotavljanja kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju /15. člen zakona o PSI/.

Evropski okvir zagotavljanja kakovosti, daje preprost in učinkovit okvir za uvajanje procesov stalnega izboljševanja.

Priporočena metoda za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti je samoevalvacija.

Izvajanje samoevalvacije v izobraževalnih organizacijah mora biti dokumentirano in zavezuje vodstvo ter vse zaposlene k rednemu izvajanju in upoštevanju rezultatov pri svojem nadaljnjem delu.

OKVIRNI PROGRAM DELA V LETU 2010

I. Pregled članov / potencialni člani posamezniki vključeni v projekt ACS

- POKI,
- Svetovalci za kakovost.

Aktivnost / Pripraviti vljudno povabilo k sodelovanju v Sekciji za kakovost in članstvu v ADS s kratkim anketnim vprašalnikom v pričakovanju odgovorov na naslednja vprašanja:

- kaj posamezniki pričakujejo od sekcije za kakovost v okviru ADS in sodelovanja v sekciji,
- katere aktivnosti si želijo, da bi bile v okviru sekcije izpeljane najprej – že v letu 2010,
- katere aktivnosti bi v vključili kot prednostne naloge za leto 2011?

II. Organizacija 1 – 2 srečanja do konca leta 2010

- Pripraviti predavanje »strokovna tema« s področja spremljanja in razvijanja kakovosti / gostujoči predavatelj, primer dobre prakse z omenjenega področja kakovosti med člani skupine POKI oz. Svetovalci
- Pričeti z aktivnostjo organizacije zgledevalnega obiska / ? prijava na Mobility projekt /

Ljubljana, februar 2010

Osnutek pripravili članici iniciativne skupine:
Sonja Klemenčič in Nada Klučar

PROGRAM POTEKA REDNE LETNE SKUPŠČINE ADS 2010

Skupščina bo v sredo, **19. maja 2009 ob 16. uri v Mariboru**, v dvorani Generala Rudolfa Maistra

1. odprtje skupščine in otvoritveni pozdrav predsednika ADS (dr. Zoran Jelenc)
2. predlaganje in izvolitev: delovnega predsedstva.
3. obravnava in potrditev dnevnega reda in zapisnika zadnje seje Skupščine (1. decembra 2008)
4. poročilo predsednika IO ADS o delu društva v letu 2009
5. poročilo nadzornega odbora
6. finančno poročilo
7. razprava o poročilih
8. program dela ADS v letu 2010
9. aktualna vprašanja, ki zadevajo ADS in izobraževanje odraslih v Sloveniji – razprava, pobude in predlogi
10. sklepne ugotovitve in konec skupščine.

Dr. Zoran Jelenc,
predsednik IO ADS

PREDLOG KANDIDATOV ZA ČASTNE ČLANE ADS

Članom IO in drugih organov ADS dajem v presojo tele kandidate za podelitev naziva častne članice / častnega člana ADS: (Priloga7): kratke utemeljitve predlogov, podrobnejše bodo pripravljene do Skupščine)

- dr. Jurij Jug (predlog in utemeljitev Zoran Jelenc).
- Milena Kulovec (predlog in utemeljitev Olga Drofenik);
- mag. Jožko Čuk ((predlog in utemeljitev Zoran Jelenc);
- Ana-Marija Pušnik ((predlog Zoran Jelenc, utemeljitev Olga Drofenik).

Dr. Jurij Jug

- Sistematično raziskovanje zgodovine izobraževanja odraslih v Sloveniji;
- Objava raziskovalnih izsledkov v več publikacijah z naslovom Prispevki k zgodovini izobraževanja odraslih
- Objava raziskovalnih izsledkov o zgodovini izobraževanja odraslih v Sloveniji v tujini (Pöggeler. Nemčija)
- Redni profesor za zgodovino izobraževanja odraslih na univerzah v Ljubljani in Mariboru
- Predsednik Andragoškega društva Slovenije v obdobju 1988-1992;
- Prejemnik državne nagrade Ministrstva za šolstvo in šport za področje vzgoje in izobraževanja v letu

Milena Kulovec

- Nosilka projekta izobraževanje kmečkih žena, pospeševanje tega izobraževanje Aktivih kmečkih žena po Sloveniji; morda manj znana med andragogi, a med kmetijci zelo znana in cenjena zaradi uspešnosti tega dela;
- Dolga leta svetovalka za izobraževanje na Zadružni zvezi Slovenije;
- Nominirana za Slovenko leta 2009 (ni bila izbrana, izbrana Katarina Kresal, ki ji je bilo javno mnenje bolj naklonjeno)

Mag. Jožko Čuk

- Kot predsednik Gospodarske zbornice Slovenije več mandatih veliko naredil za razvoj in pospeševanje izobraževanja odraslih v gospodarstvu;
- Na GZS omogočal raziskovanje izobraževanja odraslih v gospodarstvu, podpiral razvoj službe za izobraževanje odraslih v GZS;
- Vnet zagovornik strategije vseživljenjskosti učenja. Kot predsednik GZS – je bil edini politik, ki se je odzval vabilu ACS, da se udeleži Prve svetovne konference ELLI (European Lifelong Learning Initiative) o vseživljenjskem učenju, ki je bila v Rimu l. 1998,
- Kot član Državnega zbora Skupščine SR Slovenije pobudnik in organizator posveta o izobraževanju v tretjem življenjskem obdobju, izhajajoč iz filozofije vseživljenjskosti učenja;
- Predsednik društva za kakovost v gospodarskih organizacijah.

Ana-Marija Pušnik

- Izjemno prizadevna in uspešna tajnica ADS v dveh mandatih, ko je bil sedež društva v Mariboru; s svojim delom dokazovala, kako pomembna je za društvo dobra tajnica: (med drugim) je imela vzorno urejen pregled članstva, uredila do tedaj pomanjkljivo urejen arhiv društva, povezovala vse niti društvene dejavnosti; ...
- Aktivna članica in pobudnica mnogih dejavnosti v Podružnici ADS v Mariboru; ta podružnica je bila prva v Sloveniji, Anka Pušnik pa je bila njen spiritus agens;

- Aktivno sodelovala pri razvijanju družabnih dejavnosti (ekskurzij) v času, ko je DS predsedovala Melita Cimerman.